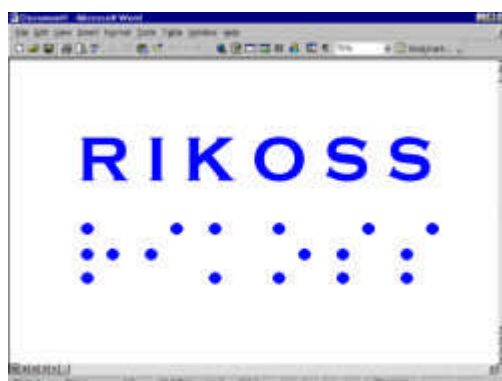




letnik 8, šte v. 2 / 2009, ISSN 1854-4096

[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik, [Marino Kačič](#)

Naročnikov v digitalni in zvočni obliki: 1306

=====

Opozorilo: Avtorji prispevkov so odgovorni za svoja stališča!

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

Kazalo

[1. UVODNIK: Antidiskriminacijski predpisi niso privilegij, ampak nuja za normalno življenje](#)

[2. AVTOPORTRET: Viki Vertačnik](#)

[3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Večna pomlad na Kanarskih otokih in Madeiri](#)

[4. INTEGRACIJA: Slepa ali slabovidna ženska na delovnem mestu](#)

[5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Preprečevanje nasilja v družini](#)

[6. DOBRO JE VEDETI: Literatura na internetu](#)

[7. TESTIRALI SMO: Test prenosnih snemalnikov](#)

[8. NAMIGI IN NASVETI: Posodabljanje računalniških programov, Pretvorite PDF dokument v Word](#)

[9. OGLASNA DESKA: Priporočila in smernice za izdelavo mobilne spletne strani](#)

[10. NOVIČKE: Google se podaja v e-knjige. Pripomočki za slepe in slabovidne. Amebis Besana– pregledovalnik slovenskih slovničnih napak, Goljufije na Bolha.com](#)

1. UVODNIK: **Antidiskriminacijski predpisi niso privilegij, ampak nuja za normalno življenje**

Avtor / urednik: *Marino Kačič*

V prejšnji številki sem zapisal, da je čas, da slepi in slabovidni nehamo prosjačiti in začnemo uveljavljati, kar nam kot vsem državljanom po logiki prava in pravic pripada. Nekoč so za doseganje ciljev slepi in slabovidni uporabljali pretežno normativno čustvene mehanizme (vzbujanja občutkov slabe vesti, sočutja, usmiljenja ..), zdaj je čas, da začnemo v večji meri uporabljati mehanizme pravne države (zahtevati uveljavljanje pravic s sklicevanjem na konvencije, ustavo in zakonodajo). Nekatere pravice je potrebno šele uzakoniti – to počnejo združenja in druge službe. Obstajajo pa mnogi zakoni, ki že dajejo pravice, pa se teh v praksi ne udejanja. Pri teh pa smo lahko in bi morali biti aktivni, začeni s pojasnjevanjem, prošnjami, v nadaljevanju s pritiski. Zadnja, a zelo pomembna oblika je sodna pot.

Oblike odpravljanja diskriminacije

V preteklosti nisem bil preveč naklonjen uveljavljanju pravic in koncepta "družba za vse" s pomočjo medijskega pritiska ali/in sodnega sistema. Čas in izkušnje pa so me izučile, da je na papirju lahko veliko in zelo lepo napisano, da pa je do izvajanja tega lahko še zelo, zelo daleč. Neredko nepremostljiv prepad. Včasih je to zaradi nevednosti okolja (nepoznavanje ali napačno razumevanje), včasih zaradi malomarnosti in ležernosti okolja (da ni treba nič narediti), včasih pa zaradi predsodkov in občutka superiornosti drugih (namerno izkoriščanje). Ne glede na stopnjo zavedanja ali namere pa so vsi taki dogodki, kjer ne more slep ali slaboviden dobiti enakih možnosti kot drugi, preprosto diskriminacija in kot tako jo je treba razumeti in obravnavati. Seveda je diskriminacija iz nevednosti moralno manj sporna in se lahko pristopa k odpravljanju le te najprej z ozaveščanjem. Tudi če pride do diskriminacije zaradi ležernosti, jo bomo verjetno najprej poskušali odpraviti z ozaveščanjem in pritiskom (to naj bi bila naloga medijev, a se zdi, da je tukaj še nekaj rezerve). Če pa je diskriminacija zavestna in namerna, ozaveščanje, pojasnjevanje in prošnje najbrž ne bodo zalegle. V takih primerih bi morali brez obotavljanja pristopiti k odpravljanju diskriminacije s pomočjo medijev (pritisk preko medijev) ali/in s pomočjo pritožbenih instanc in sodnega sistema (pritožbe, tožbe ipd.).

Zavod za slepo in slabovidno mladino zgubil še eno tožbo, tokrat glede diskriminacije

Kot veste, je Ustavno sodišče pritrdilo pritožbi gospoda Evgena Bavčarja o zapostavljanju na sodiščih, ker mu niso dostavljali gradiv v njemu dostopni obliki. Zapostavljanje (diskriminacija) je v tem, da ga niso obravnavali enako kot druge ljudi. Tako je izpadlo, da je nepismen in potisnili so ga v položaj, da je potreboval pomoč drugega. Delati posameznika odvisnega od drugih po nepotrebnem bi bilo lahko zapostavljanje (diskriminacija) sama po sebi. O tem smo pisali v pretekli številki Rikossa: 1 / 2009.

Pred kratkim pa je postala pravnomočna še ena sodba o diskriminaciji slepih in slabovidnih v Sloveniji. Ta je enako pomembna in predstavlja precedenčni primer, ker je obravnavala diskriminacijo na delovnem mestu. Za povrh pa še v ustanovi za slepe in slabovidne. Tožbo je sprožil gospod Viki Vertačnik. Tožil je Zavod za slepo in

slabovidno mladino v Ljubljani. V tožbi se je pritožil, da mu v zavodu niso zagotovili ustrezne opreme za delovno mesto (čeprav jih to ne bi finančno nič stalo) in da mu niso omogočili dostopa do gradiv in sporočil v njemu dostopni obliki (npr. v elektronski obliki preko e-pošte). Sodišče je razsodilo najprej na prvi stopnji in nato po pritožbi zavoda tudi na drugi stopnji, da mu je bila kršena pravica do enakih možnosti in enake obravnave na delovnem mestu ter zavodu naložilo plačilo odškodnine. (op.: o tem govori avtor v spodnjem članku – Avtoportret Viki Vertačnik, Rikoss: 2 / 2009)

Zanimivo vprašanje je, zakaj je Zavod oz. vodstvo Zavoda to počelo? Iz finančnih razlogov se to ne zdi smiselno, saj niti opremljanje delovnega mesta niti pošiljanje gradiv v elektronski obliki ne bi organizacije finančno dodatno obremenjevalo. Pravzaprav bi s pošiljanjem elektronske oblike obvestil in gradiv (danes so vsa besedila natisnjena z računalnika, torej so najprej na računalniku) s tem še nekaj malega privarčevali, ker gradiv in obvestil ne bi bilo potrebno tiskati. Pa še nekaj bi prispevali k varovanju okolja, saj bi z varčevanjem papirja ohranjali gozdove. Kaj jih je torej gnalo v to?

Antidiskriminacijski predpisi

Najbrž odgovora na zgornje vprašanje ne bomo nikoli dobili, lahko pa iz tega potegnemo pomembno spoznanje, da tudi organizacije in ustanove, ki naj bi delale za slepe, torej bile njim naklonjene in prilagojene, ne pomeni, da to v resnici tudi so; ne pomeni, da ne diskriminirajo in niti ne pomeni, da tega ne bi mogle namerno početi. Zakon, ki nekaj omogoča, ni jamstvo, da se to izvaja. Zato so v državah po svetu (ZDA, Anglija, kasneje skandinavske države, Nemčija ...), sprejeli poseben antidiskriminacijski zakon. Prvi tak zakon je bil sprejet v ZDA leta 1990 (Thompson 1993). Leta 2006 pa je tudi Skupščina združenih narodov sprejela konvencijo o pravicah invalidov, ki jo je tudi Državni zbor RS leta 2008 ratificiral.

Konvencija o pravicah invalidov

Konvencija o pravicah invalidov (2006) je prvi pravno obvezujoč dokument Združenih narodov s področja enakih pravic in enake obravnave invalidov. Prvi del konvencije je antidiskriminacijski (na kratko povedano, prepoveduje kakršnokoli diskriminacijo na podlagi invalidnosti) in uveljavlja načela enake obravnave, ki veljajo za ljudi z invalidnostjo, ne glede na spol, starost, vero, narodnost ipd. Drugi del konvencije vključuje t.i. ekonomske in socialne pravice (npr. aktivno vzpodbujanje zaposlovanja, pravice in vzpodbujanje neodvisnega življenja oz. odločitve kje, s kom in kako bo živel posameznik z okvaro). Vendar je posamezni državi (zlasti drugi del konvencije) prepuščeno, v kolikšni meri in kako bo to aplicirala – odvisno tudi od ekonomskih in drugih možnosti. Zato menim, da bi morali po zgledu na tem področju bolj razvitih držav sprejeti zakon o antidiskriminaciji, ki bi se skliceval na to konvencijo in hkrati bolj točno specificiral področja in predvsem postopke za uveljavljanje posameznih pravic, ki so kršene. Tako se ne strinjam z državnim sekretarjem na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, ki meni, da ne potrebujemo takega zakona, češ, da to ureja že konvencija o pravicah invalidov, saj je očitno, da konvencija ne zadostuje.

Posamezniku namreč ne pomaga veliko, če ima pravice, ne more pa jih uveljaviti. Antidiskriminacijski zakoni lahko urejajo tudi diskriminacije, ki izhajajo iz samih

predpisov ali zakonov o pravicah invalidov. Včasih lahko tudi predpis ali zakon, ki omogoča pravico invalidom, v praksi ustvari zapostavljanje. Primer sem doživel sam pred devetnajstimi leti, ko sem se kot študent želel vpisati v študentski dom, ki je bil v bližini fakultete, na katero sem se vpisal. Direktorica študentskega doma me ni hotela sprejeti (vpisati), ker so takrat bili po predpisih na drugem koncu Ljubljane (Rožna dolina) prostori, ki so namenjeni in opremljeni za invalide. Pojasnil sem situacijo, da bi meni omogočilo popolno samostojnost, če bi stanoval v bližini fakultete, če pa bi stanoval na drugem koncu Ljubljane, bi bil vsaj delno odvisen (takrat je tako bilo). Kasneje je sicer direktorica študentskega doma pod hujšimi pritiski iz različnih ustanov "pristala", da me sprejmejo v študentski dom, a le s pogojem, da je vodstvo rehabilitacijskega centra iz Škofje loke podpisalo, da v primeru, ko bi se kdorkoli iz kakršnega koli razloga pritožil čez mene, pridejo in me takoj odpeljejo. Tako je dejansko predpis, ki je urejal in omogočal invalidom pravice bivanja, ustvarjal diskriminatorni položaj. Pristanek direktorice s pogojem pa je ustvarjal drugi diskriminatoren položaj (čeprav sem dobil pravico do namestitve, nisem imel enakih pravic kot drugi študentje, ki so smeli početi skoraj karkoli, a jih tako rekoč niso mogli izključiti). No, saj ni bilo nobenih težav in nihče od študentov ni temu nasprotoval. Obratno, z mnogimi sem postal dober prijatelj. Zakon o antidiskriminaciji bi take in podobne anomalije v praksi preprečeval oz. omogočal njihovo odpravljanje po redni in pravni poti.

Ob tej priliki POZIVAM vse tiste slepe in slabovidne, ki menijo, da jim je bila kršena pravica (bodisi v šoli, na delovnem mestu, državnih službah ali družbi nasploh), da razmislijo o večjih pritiskih za uveljavljanje pravic (s pomočjo medijev ali/in s pomočjo sodstva). Razmislite in če menite, da vam je kršena pravica, se obrnite na varuha človekovih pravic ali druga možnost, da se posvetujete z odvetnikom in če ta presodi, da je velika verjetnost pozitivne odločitve sodišča, uporabite tudi sodne poti. Ni se treba tega bati, to ni sramotno, to je izraz prevzemanja odgovornosti od naših "varuhov" v svoje roke. Sramotno bi lahko bilo za tiste, ki diskriminirajoče prakse niso pripravljeni spremeniti. Borci za pravice so vedno bili junaki in ne hlapci!

Viri:

Konvencija o pravicah invalidov (2006). MDDSD: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi/konvencija_o_pravicah_invalidov/

Thompson, N. (1993). Anti-discriminatory practice. London: MacMillan Press.

Vertačnik, V. (2009). Avtoportret. Rikoss št. 2 / 2009.

[Na vrh](#)

2. AVTOPORTRET: Viki Vertačnik

Prihajam iz Topolšice. Tam sem preživel brezskrbno otroštvo, pa tudi lep del preostalega življenja, čeprav sem bil precej od doma. Sedaj že nekaj let živim v Ljubljani.

Že od rojstva (1972) praktično nič ne vidim. Ker v času mojega otroštva ni bilo druge možnosti, sem moral v Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljano. Tam sem pol leta obiskoval malo šolo, nato pa še celotno osnovno šolo. Velika večina zaposlenih v zavodu se je zelo potrudila, da bi nam bilo tam lepo, a jaz sem kljub temu ves čas čutil neko praznino, ker nisem bil doma. Malo mi je ta občutek blažilo to, da sem dobil kar nekaj prijateljev, pa tudi s šolo ni bilo težav, a dom sem vendarle zelo pogrešal. Ko sem zapustil Zavod in šel v velenjsko gimnazijo, sem spoznal, da je bila šola v Ljubljani takšna, kot vse druge. Imela je svoje dobre in slabe strani, pri enih predmetih nas je naučila več, drugje spet manj. Če se usmerim na njene dobre plati, so ene od njih prostočasne popoldanske dejavnosti. Te so mi zelo razširile obzorje in veliko pripomogle, da sem kasneje lahko bil samostojnejši in še uspešnejši.

Obdobje srednje šole je bilo zame naporno. Šola sama po sebi ni bila prav lahka, čeprav sem jo zmožel brez posebnih težav. Težje je bilo moje prilagajanje na okolico in prilagajanje okolice na sobivanje z nekom, ki ne vidi. Še posebej težko mi je bilo zato, ker je ta prehod iz osnovne šole v srednjo sovpadal s puberteto. V tem času pa ima človek že tako dovolj opravka sam s sabo.

Že od malega sem veliko bral, zanimalo me je mnogo stvari, zato mi odločitev, na katerem študiju se preizkusiti, ni bila težka. V letu rojstva naše države (1991) sem pričel na Filozofski fakulteti v Ljubljani s študijem zgodovine in etnologije. Študij me je zanimal in vse obveznosti na fakulteti sem opravil v rednem roku, kar mnogim (ne)hendikepiranim ljudem ni uspelo, kaj šele slepim.

Ob vpisu na fakulteto je večjo preizkušnjo kot študij sam pravzaprav predstavljala organizacija življenja v Ljubljani. V času osnovne šole smo bili na varnem v zavodskem internatu, v času srednje šole sem živel doma, sedaj pa sem bil postavljen v situacijo, ko sem bil naenkrat sam. Hojo z belo palico sem seveda obvladal že iz zavodskih časov, a da bi bil vsak dan na cesti sam z njo, to pa se je sedaj zgodilo prvič. Da bi bila težava še večja, smo imeli predavanja na dveh lokacijah. Zima in z njo sneg pa sta mi mobilnost še posebej zapletla.

Že ob izbiri študija je bila v meni želja, da bi učil v razredu. Kako mi bo to šlo kot slepemu, si nisem natančno predstavljal, čeprav sem vedel, da obstajajo učitelji, ki so slepi. Sem pa tudi sam verjel, da je to mogoče, kajti pri poučevanju vid nikakor ni odločilen ali pa nenadomestljiv. Praksa mi je to prepričanje potrdila. A pot do tega nikakor ni bila niti kratka, niti lahka.

Po diplomiranju (leta 1996), sem zaman pošiljal prošnje na številne naslove in trkal na mnoga vrata. Razumel sem, da je v času, ko je mnogo brezposelnih, tudi to mogoče, a bilo je tudi mnogo čudnih odgovorov in izgovorov. Ugleden ravnatelj mi je na primer naravnost dejal: kako si pa predstavljam, kaj bodo rekli starši teh otrok, če jih bo učil slep človek? Po kakšnem letu iskanja pa sem vendarle dobil priložnost, da se preizkusim v vlogi učitelja. Delo sem dobil na srednji ekonomski šoli, kjer sem bil najprej pripravnik, po opravljenem strokovnem izpitu pa sem tam ostal še pet let. Izkazalo se je, da brez velikega razumevanja ravnateljice ne bi šlo, čeprav nad mojim strokovnim delom ni bilo pripomb. Lepo so me sprejeli predvsem dijaki, pri kolegih v zbornici pa so bili odzivi zelo mešani.

Ko sem se prvič pojavil v razredu, so bili dijaki najprej prestrašeni in začudeni, kasneje smo se pa odlično razumeli. Kot vse druge, so hoteli tudi mene kdaj pa kdaj ogoljufati, vendar jim to marsikdaj ni uspelo. Pomoč sem potreboval le pri pisanju in popravljanju kontrolnih nalog. Eno leto sem imel možnost tudi pripravljati dijake na maturo. Tisto leto smo jih pripravljali trije učitelji zgodovine na naši šoli. Brez slabe vesti pa lahko povem, da so samo moji dijaki pisali petice. Sicer pa je bila moja povprečna ocena povsem primerljiva z ocenami ostalih kolegov. V času dela na tej šoli sem bil med drugim tudi razrednik. Veliko truda sem vložil v razne interesne dejavnosti. Vseskozi pa sem bil zaposlen le za določen čas. Ko se je meni naklonjena ravnateljica upokojila, je na njeno mesto prišla nova in takoj sem ostal brez dela. Dejstvo je, da se je število ur zmanjševalo, je pa tudi res, da bi na tako veliki šoli z nekaj volje našli nekaj dela še za enega, saj so mnogi kolegi imeli tudi kakšno uro viška, eden izmed njih pa celo pogoje za upokojitev.

Tako sem se drugič znašel med brezposelnimi in ponovil vajo trkanja na vrata ter pisanja prošenj. Sicer sem pa te stvari počel ves čas, saj moja služba nikdar ni bila prav zanesljiva. Minilo je spet leto v iskanju, ko sem izvedel, da se je v Zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani sprostilo delovno mesto učitelja zgodovine. Prijavil sem se in bil sprejet. Dela je bilo komaj za polovičen delovni čas, a zame je bil tudi to dosežek. V Zavodu sem izjemno užival v delu z učenci. Tudi njim in, po odzivih sodeč, njihovim staršem je moje delo veliko pomenilo, saj sem jim bil kot slep tudi vzor tega, kaj se lahko doseže. Obudil sem za slepe in slabovidne pomembno dejavnost, to je šah. Kakor hitro je bilo mogoče, sem pridobil tudi tiflopedagoško dokvalifikacijo. Po treh letih, prepričan sem, uspešnega dela pa mi je ravnateljica sporočila, da jeseni ne računa več name. In tako sem sedaj že več kot leto in pol zopet brez zaposlitve.

Moram pa povedati, da je bilo pri prenehanju delovnega razmerja in že prej, med trajanjem moje zaposlitve v Zavodu, nekaj spornih stvari. Zaradi njih sem sprožil dva sodna postopka. Medtem, ko prvi še ni končan, je drugi postal pred kratkim pravnomočen. V slednjem sem zavod tožil zaradi diskriminacije na delovnem mestu. Šlo je za to, da niso zagotovili opreme za delovno mesto (čeprav jih to ne bi stalo nič dodatnega) in da mi niso omogočili dostopa do gradiv in sporočil v zame dostopnem načinu (npr. v elektronski obliki). Je pa milo rečeno žalostno, da se mora slep človek na takšen način boriti prav s tistimi, ki bi morali biti po logiki stvari prvi, ki naj bi se postavili na našo stran. Toliko bolj, če smo pri delu uspešni. O odnosu institucij (beri zaposlenih v njih), kjer bi naj ljudje delali v korist slepih, pa bi lahko utemeljeno še marsikaj kritičnega napisal.

Pri mojem delu bi zelo težko pogrešal računalnik z brajevim zaslonom / vrstico, skenerjem in še kakšnim takim pomembnim tehničnim pripomočkom. To so res stvari, ki slepim in slabovidnim odpirajo možnosti in predvsem odpirajo pogled v svet. Sam sem dobil brajev zaslon / vrstico nekako sredi študija, a danes si kar več ne predstavljam, da bi brez tega delal z računalnikom. Še manj, da bi bil brez tega.

Glede na to, da sem pogosto brezposeln, imam srečo, da najdem mnogo stvari, ki me zaposlijo. Izredno uživam na primer v igranju šaha. To znanje sem, kot rečeno, delil tudi z dijaki in učenci na obeh šolah, kjer sem do sedaj učil. Sicer se pa s tem športom, pri katerem je slep lahko povsem enakovreden polnovidnim, ukvarjam že iz časov osnovne šole. Leta 1989 sem bil na svetovnem prvenstvu za slepe in slabovidne tretji, kar je do danes edina medalja za Slovenijo na posamičnih tekmovanjih najvišje ravni. Občasno sem tudi član naše članske reprezentance slepih in slabovidnih. Veliko mi pomeni tudi branje knjig, ki mi širijo obzorja. Zato izredno rad sodelujem na različnih kvizih. Kar trikrat sem se tako na kvizu Lepo je biti milijonar prebil na vroči stol, kar je za nekoga, ki ne vidi, zelo težko, saj pravila pri igri Hitri prsti ne omogočajo enakega izhodišča (v tem smislu niso enakopravna) za slepe. Imam tudi veliko srečo, da zgodovina ni bila nikdar samo moj poklic, temveč tudi hobi. Iz tega razloga zbiram mnoge zgodovinske podatke, še največ s področja športa.

Daleč največ pa mi pomeni družina. Z ženo imava hčerko Tjašo, ki je stara 20 mesecev. Vsi trenutki preživeti ob njej, so zame neprecenljivega pomena. Ker me hči kliče ravno ta trenutek, se vsem vam le še lepo zahvaljujem za pozornost in vam želim čim več lepega.

[Na vrh](#)

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: **Večna pomlad na Kanarskih otokih in Madeiri**

Avtorica: Darja Leskovšek

Urednica rubrike: *Metka Pavšič*

Prva misel, ko pomislim na otoke v Atlantiku pred afriško obalo, so počitnice in večna pomlad. Nisem človek, ki bi hotel počitnice preživeti na plaži, zato se rada pridružim skupini, ki nove kraje spoznava na čimbolj dinamičen način.

Lani februarja je tako prišla na vrsto portugalska Madeira, letos ob istem času pa dva španska Kanarska otoka, Tenerife in La Gomera. Vse to otočje družijo njihov vulkanski nastanek, oblivajo jih hladne vode Atlantika, ki v dramatičnih valovih buta ob črne skale in jih drobi v črno mivko. Povsod imajo tudi svetle plaže, a ta pesek so uvozili iz sosednje Sahare. Vse tudi družijo oblikovanost površja, saj jih krasijo visoke gore, vulkanski stožci in strma razdrapana pobočja, ki pa so zaradi vlažne atlantske klime zelo poraščena. Severni deli otokov so izjemno namočeni, na Madeiri lahko občudujemo slapove, ki padajo naravnost v morje. Povsod so zgradili več tisoč kilometrov cevi in kanalov, ki jim na Madeiri pravijo levade, da oskrbujejo tudi južne predele otokov z vodo za namakanje in oskrbo.

Ko so v 15. stoletju Portugalci in Španci osvajali nove svetove, so se na teh otokih oskrbeli z zadnjimi zalogami vode in tudi hrane. Tako smo si na La Gomeri ogledali vodnjak, iz katerega je zajel vodo Krištof Kolumb in z njo, kot piše, krstil Ameriko. V tistem času je na sosednjem precej večjem otoku Tenerife bruhal vulkan El Teide in Kolumb ni tvegala pristanka tam. Ta gora je s svojimi 3718m najvišji vrh Španije in leži na otoku, ki meri 42 krat 46 km. Kamorkoli se premakneš, se zarineš v serpentine. Ceste so vratolomne, ozke, a izvrstno vzdrževane. Imeli smo velik avtobus in dostikrat smo medleli ob strahu, ko smo srečali osebni avto, ki nam je po sredi pripeljal nasproti. Individualni turisti radi najemajo avtomobile, da se razgledajo po otoku ali pa da se odpeljejo do katerega od golf igrišč, kar je sedaj zelo moderno. Španci so južno, bolj sušno obalo spremenili v eno samo betonsko letovišče z nepregledno množico hotelov z bazeni in bungalovi, ki jih zakupljajo severnjaki, da na toplem preživijo hladen del leta.

Naša pozornost pa se je takoj obrnila v naravo in nismo bili razočarani. Otok je poln nasadov banan, najpogostejše rastejo ob hišah in v parkih najrazličnejše palme. Parki in botanični vrtovi ponujajo čudesa ob katerih nam je zastajal dih. Predstavljajte si tisočletno zmajevo drevo, pa benjamina, ki je visok kot trinadstropna hiša, pa fikus, visok prav toliko in s katerega se spuščajo zračne korenine. Te se ukoreninijo in nastane pravi nepregleden gozd stebel, ob katerem se zdi človek kot palček. Naužili smo se cvetočih orhidej, raznih strelicij in še in še, kdo bi vedel za vsa imena. Stanovali smo na južni obali, zato smo se neprestano vozili nekam navzgor in po drugi strani navzdol. Dvigovali smo se skozi pas gozda, ki ga sestavlja pretežno avtohton tenerifski bor, dokler se nismo povzpeli nad gozdno mejo in se na višini 2800 m podali na planinsko pot po vulkanskem kraterju, širokem 15 km, ki je proglašen za nacionalni park. Na obodu tega se dviga El Teide, ki je bil tedaj pokrit s snegom. Vulkanologi glede na obseg kraterja domnevajo, da je bil vrh nekoč visok 6000 m, a ga je ob siloviti erupciji razneslo. Tisti, ki obiščejo današnji vrh, povedo, da se iz posameznih razpok še voha žveplo. Torej povezava s peklensko notranjščino zemlje še ni povsem prekinjena. Sprehod je bil čudovit. Prevzele so nas čudovite

barve in oblike vulkanskih kamnin, lave in pepela, vmes pa nekaj posebnega avtohtonega rastlinstva. Razen ptic, med njimi so vrabčkom podobni kanarčki, in insektov, divjih živali praktično ni.

Del naše skupine se je podal na osvajanje najvišje gore. Prespati so morali v planinski koči, ki je bila ogrevana, a ne oskrbovana s hrano. Zjutraj so se v mrazu pri minus 7 in v vetru povzpeli na vrh. Ostali smo si tedaj že pri kar poletnih temperaturah ogledali Loro park. To je kombinacija živalskega vrta s približno 4000 papigami, z velikim morskim akvarijem, pod katerim greš kot skozi tunel, imajo ogromen ohlajen prostor za steklom, kjer prebivajo različni pingvini, ki se pred očmi obiskovalcev potapljajo in lovijo ribe. Poleg nekaj zdolgočasenih zveri in opic, ki jim verjetno primanjkuje prostora, pa so nas resnično osupnile predstave dresiranih živali. Nekako razdvojena sem med občudovanjem in žalostjo, saj te živali nastopajo z zahtevnimi predstavami 4-krat, 5-krat ali celo 6-krat dnevno. To so šovi z delfini, morskimi Levi, orkami in papigami. Kljub vsemu se mi je zdelo, da so predvsem delfini in morski Levi tako pristno povezani s svojimi dreserji, da radi sodelujejo. Obiskovalcev je bila nepregledna množica, saj so bile vse tribune nabito polne.

Hodili smo seveda tudi po mestih. Mesta so marsikje naslonjena na pobočja, a so prijetna, urejena, z lepimi trgi in parki, hiše niso pretirano visoke in imajo lepe lesene balkone. Pri gradnji hotelov za množični turizem pa so izgubili ves smisel za lepo in človeku prijazno bivanje.

Sosednja La Gomera je tričetrt ure vožnje z luksuznim trajektom oddaljena od Tenerif. Pohvalno je, da so jo povsem ohranili v prvobitnem stanju, saj skoraj ne premore hotelskih kapacitet. Vsa je pokrita z nizkim zelenjem, na vrhnji planoti jo porašča lovorov gozd, ki je predvsem bogat z mahovi in praprotni. Tu so ustanovili nacionalni park.

Kljub podobnostim je Madeira nekako drugačna. Leži še malo bolj severno in bolj na odprtem morju, zato je klima nekoliko bolj vlažna in je več dežja in meglic, ki obdajajo 1851 m visok vulkanski stožec Picu Ruivu. Otok je razpotegnjen in je 58 km dolg in 23 km širok. Je del arhipelaga, ki ga sestavlja več manjših otokov. Ta otok, na katerem pridelujejo znamenito vino po svojevrstnem postopku, je bil že od nekdaj priljubljen pri evropski aristokraciji. To se opazi na vsakem koraku, ko lahko občudujemo čudovite vile, obdane z lepimi vrtovi, in znamenite hotele. Sem je rad zahajal tudi Churchill, tu je tudi preživel zadnja leta pred smrtjo zadnji avstrijski cesar Karel z ženo Cito.

Izbran okus kažejo stara mesta, v katerih so mnoge ulice in trgi tlakovani v posebnih vzorcih in z mnogimi motivi, povezanimi z morjem in ribolovom. Cerkve so, kot na Portugalskem, pogosto okrašene s keramičnimi ploščicami v modri in beli barvi, poslikane tako, da sestavljajo zgodbo. Številnim strmim cestam so v zadnjem času dodali množico tunelov, tako da je otok preluknjan podolgem in počez. Ob številnih levadah, to so odprti kanali za vodo, so urejene pešpoti, ki so bile nekoč edina komunikacija po otoku, sedaj pa so del pohodniške ponudbe. Marsikje so ob teh poteh nasajene hortenzije, rododendroni, agapantusi. Na divjih strminah severnega pobočja se levade vijejo skozi avtohtone lovorove gozdove, ki so polni tudi drevesaste rese. Čudovit je tudi sprehod po gorovju vzhodnega rta, kjer ob penjenju valov občuduješ čudovite barve vulkanskih kamnin. Kar nekaj ur hoje smo porabili,

da smo se po tlakovani poti povzpeli na najvišji vrh, ki je poraščen, a nad nizke borovce so postavili lesen razgledni plato.

Na tem otoku so tradicionalno pridelovali celo sladkorni trs, še vedno obstajajo obrtne delavnice, kjer smo si ogledali postopek predelave v melaso in beli rum, obiskali smo prodajalno, ki jo vodi ena od vodilnih družin proizvajalk znamenitega vina. Uporabljajo različne sorte grozdja, postopek zorenja pa poteka na svetlobi in ob mešanju. Tako dobijo vino svojskega okusa.

Seveda imajo golf igrišče in množico novih hotelov, vendar pa pri novogradnjah še niso prekoračili meje sprejemljivega. V glavnem mestu Funchal so pogosto zasidrane velike potniške ladje za križarjenje, katerih potniki obišejo otok za kašen dan. Lahko si privoščijo pogled s 600 metrskega klifa, enega najvišjih v Evropi, lahko se povzpnejo z gondolo nad mesto do zaselka Mont. Od tu smo si tudi mi privoščili spust po strmi asfaltirani cesti s širokimi sanmi, ki jih krmarita in zavirata dva postavna mladeniča. To je bil od nekdaj način prevoza gospode iz luksuznega predmestja v središče.

Na Madeiri vzgojijo ogromne količine orhidej in strelicij, ki jih izvozijo na Nizozemsko, od tam pa po vsej Evropi. Da so res vrhunski vzgojitelji, pokažejo na cvetličnem festivalu, ki poteka vsako leto v začetku aprila. Na njem se vrstijo nepregledne kolone vozil, okrašene s tisoči cvetov, in mnoge skupine otrok, ki so prav tako ovešeni s cvetjem. To je eden od vrhuncev turistične sezone.

Vsi ti otoki, tako Kanarski kot Madeira, imajo blago klimo, zimska temperatura se giblje okrog 18 stopinj, poletna pa seže do 30 stopinj, zato ni čudno, da traja sezona bolj ali manj intenzivno celo leto.

[Na vrh](#)

4. INTEGRACIJA: **Slepa ali slabovidna ženska na delovnem mestu**

AVTOR: *Barbara Krejči Piry*

Kot sem napovedala v eni prejšnjih števil, smo imele slepe in slabovidne ženske v okviru Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije dne, 25.3.2009 posvet z naslovom Slepa in slabovidna ženska na delovnem mestu. Tokrat smo posvet organizirale že četrtič, tako kot vsa prejšnja leta, tudi letos v Modrem salonu Grand hotela Union v središču Ljubljane. Tudi letos smo s posvetom obeležile oba ženska praznika, 8. marec, mednarodni dan žena in 25. marec, materinski dan.

Letošnja tema je bila torej zaposlovanje in poklicno udejstvovanje slepih in slabovidnih žena. Sila nehvaležna tema, saj se v Sloveniji že čuti recesija na področju zaposlovanja nasploh, kaj šele na področju zaposlovanja invalidov. Vendar smo temo določile že lani septembra in odločile smo se, da posvet izpeljemo, kot smo si ga zastavile.

Tokrat je imel posvet posebno težo, saj je pokroviteljstvo nad posvetom prevzela soproga predsednika Republike Slovenije, gospa Barbara Miklič Türk, ki je posvetu tudi prisostvovala. Zelo smo bili počaščeni zaradi njenega pokroviteljstva in obiska posveta. Upamo, da nam bo pomagala zaključke posveta prenesti tudi v prakso in jih v čim večji meri tudi uresničiti.

Sama sem za posvet pripravila uvodni referat, v katerem sem orisala ključne točke in pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da lahko slepa ali slabovidna ženska dobi delo oziroma se zaposli. Zelo pomembna je motivacija za delo, želja po delu, primerna izobrazba in usposobljenost in pripravljenost delodajalca, da slepo oziroma slabovidno žensko zaposli. Pravica do dela je vendar ena temeljnih človekovih pravic, zelo pomembno in težko pa je dobljeno delo tudi obdržati.

Prva se je predstavila slepa telefonistka iz Maribora, Suzana GAČNIK. Zelo je zadovoljna, ker lahko dela, saj se s tem počuti koristno. Ker pa ima družino, bi se ji zdel primeren šesturni delavnik, seveda za plačilo, kot bi delala poln delovni čas, saj se ji zdi njeno delo, četudi dela zelo rada in četudi tehnika na tem področju ves čas napreduje, kar naporno.

Za njo se je predstavila mag. Julija KUTIN, močno slabovidna inženirka informatike iz Kobarida, ki dela na državnem statističnem uradu v Ljubljani. Dela s sistemi metapodatkov, ki jih razvija in o njih vodi razne delavnice in izobraževanja. Ravno kar se je vrnila z mednarodne konference v Lizboni, kjer je vodila mednarodno delavnico v okviru OECD o poslovnih statističnih procesih in metapodatkovnih študijah, na posvetu smo lahko slišali zahvalno in pohvalno pismo organizatorjev te delavnice Juliji, kar nam je bilo v velik ponos. Julija je v svojem prispevku izpostavila predvsem težave, na katere je naletela ob iskanju zaposlitve. Vsi delodajalci so jo namreč odslovili, ko so izvedeli, da je slabovidna. Nato je bila že zaposlena 14 dni v državni ustanovi, vendar je morala napisati odpoved, ko so izvedeli, da zaradi slabovidnosti ne bo mogla delati z računalnikom več kot štiri ure dnevno. Potem se je k sreči zaposlila v Statističnem uradu Republike Slovenije, kjer so jo lepo sprejeli in ji celo omogočili specialistični študij. V zadnjem času je delala šest mesecev na Eurostatu v

Luxemburgu, sicer pa je silna športnica, pretekla je že kar nekaj maratonov in priplezala na nekaj zelo visokih gora, celo na šesttisočak v Južni Ameriki.

Monika BALON z Bizeljskega in Helena JEHART z Raven na Koroškem sta predstavili probleme in težave zaposlitvene rehabilitacije. Obe sta mladi diplomirani ekonomistki, obe slabovidni. Želita si čimprej priti do ustrezne redne zaposlitve, vendar sta zaenkrat še obe v negotovosti. Izpostavili sta predvsem dejstvo, da se čas na zaposlitveni rehabilitaciji ne šteje v delovno dobo in minimalno plačilo, ki ga prejemata za opravljeno od 6 do 8 urno delo. Pa seveda, da poklicna rehabilitacija ne zagotavlja zaposlitve.

Nina ZAVAŠNIK iz Ljubljane je slepa absolventka nemškega jezika in južnoslovanskih jezikov na Filozofski fakulteti v Ljubljani in že dela kot prevajalka. Povedala je, da je prevajanje način življenja, ki zahteva stalno izpopolnjevanje in izobraževanje. Poleg rednega študija se ves čas izpopolnjuje na raznih poletnih taborih in seminarjih, trenutno je za en semester na študentski izmenjavi v Zagrebu. Zaenkrat ima sklenjeno pogodbo s prevajalsko agencijo še kot študentka, želi pa si jo obdržati tudi v bodoče. Vesela je, ker ji prevode redno pregledujejo strokovnjaki in s tem se tudi uči, kvaliteta njenega dela pa raste. Prevajanje, predvsem pisno, se ji zdi zelo primerno delo za slepe, če seveda obvladajo jezike. Želi pa se preizkusiti tudi v ustnem prevajanju in upa, da bo dobila priložnost tudi za to.

Sonja PUNGERTNIK, slepa diplomirana defektologinja, ki je posvet tudi vodila in povezovala, je nato k besedi povabila Mojco BOŽIČ, močno slabovidno diplomirano ekonomistko iz Ljubljane, ki dela v finančni izterjavi v Papirnici Vevče, Metko PAVŠIČ, slepo diplomirano socialno delavko, ki dela v Domu upokojencev Idrija kot animatorica in Alenko BERA, slabovidno profesorico angleščine iz Slovenske Bistrice, ki je zaposlena v mariborski izpostavi Društva študentov invalidov. Mojca je navedla pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da slepa oziroma slabovidna ženska lahko dela v nekem kolektivu. Sama namreč dela v istem podjetju že skoraj 25 let, sodelavci so jo dobro sprejeli, direktor pa je prav za ta posvet napisal o Mojci pohvalne besede, ki so bile prebrane na posvetu. Metka je čakala celo desetletje na redno zaposlitev. V tem času je vseskozi v domu delala kot prostovoljka. Alenka dela v invalidski organizaciji na področju raznih programov za študente invalide in se srečuje z zelo aktualnim problemom zaposlovanja mladih invalidov, ki občasno dobijo zaposlitev, po določenem času pa so spet brezposelni in tako rekoč brez vseh pomembnih pravic. Vse tri pa so si bile edine, da se mora slepa ali slabovidna ženska na delovnem mestu zelo potruditi in v svoje delo vložiti veliko naporov, da je lahko enakovredna z videčimi sodelavci. Dobro opravljeno delo pa prinaša veliko mero zadovoljstva. »Ker se bojimo spodrslijajev, smo pri delu še bolj pazljive in natančne«, so poudarile vse tri.

Vzdušje na posvetu je bilo izjemno, za kar je še posebej poskrbela Metka PAVŠIČ, ki je zelo občuteno in lepo zapela dve pesmi ob spremljavi kitare, za uvod Pavčkovo o mamah, na koncu pa popevko Mlade oči.

Posvet je bil medijsko dobro pokrit. V celoti ga je posnel Radio Ognjišče, ki ga je predvajal v dveh delih. V osrednjem slovenskem dnevniku Delo je bil o posvetu obsežen prispevek, objavljeni so bili tudi portreti treh udeleženk posveta. Posvet je

posnela tudi spletna televizija gluhih in naglušnih, o posvetu pa je poročal tudi Val 202. O posvetu in o predstavitvah je objavila prispevek tudi revija Naša žena.

Vesele smo, da smo speljale posvet s tako kočljivo temo in s tem zagotovo pripomogle k osveščanju slovenske javnosti o problematiki zaposlovanja slepih in slabovidnih žensk. Prvotno smo načrtovali posvet z mednarodno udeležbo, a nam žal sredstva, ki so nam bila dodeljena v ta namen, tega niso dopuščala.

Na posvetu smo sprejeli naslednje zaključke in sklepe:

zaposlovanje invalidov je v zadnjem času tema večih razprav, tako s strani delodajalcev, države in samih invalidov. Ni dvoma, da je položaj slepih in slabovidnih na področju zaposlovanja manj ugoden, saj se v manjši meri vključujejo na trg dela, stopnja brezposelnosti je višja od splošne stopnje brezposelnosti in traja dlje kot pri ostalem prebivalstvu. Delovna mesta, ki so bila rezervirana predvsem za slepe osebe (tipično je delovno mesto telefonista), zaradi nove tehnologije in modernizacije počasi izginjajo. Delovni pripomočki za slepe so danes zelo dragi in si jih le malokateri delodajalec, če hoče normalno izvajati delo s slepo osebo, lahko privošči. Tudi izobraževalni programi in različna usposabljanja za delo so namenjeni ljudem, ki vidijo.

Biti slep oziroma slaboviden in poleg tega biti še ženska, pa je še dodatna ovira za zaposlitev. V kolikor pa se slepim oziroma slabovidnim ženskam le uspe zaposliti, pa še vedno obstajajo ovire, ki jim preprečujejo izrabo vseh njihovih zmogljivosti in sposobnosti na delovnih mestih in položajih, za katere so usposobljene.

Zato slepe in slabovidne ženske želimo opozoriti na to, da bi z nekaterimi oblikami pomoči in z večjim razumevanjem družbe, lahko naše življenje postalo lažje in bolj enakopravno tistim ženam, ki z vidom nimajo težav. Opozoriti želimo predvsem na naslednje:

- potrebno je poenostaviti in skrajšati postopke za pridobitev pravic po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, še zlasti v primerih, ko invalidi sami najdejo možnost zaposlitve, ter vzpostaviti pozitivno diskriminacijo pri kvotnem sistemu (za težje invalide);
- spremeniti je potrebno status slepih in slabovidnih v času zaposlitvene rehabilitacije in jim zagotoviti primernejše plačilo. Osebi bi se moral čas zaposlitvene rehabilitacije šteti v delovno dobo, delodajalec pa bi moral biti zavezan, da osebo po končani rehabilitaciji tudi zaposli;
- slepim je potrebno zagotoviti asistenco na delovnem mestu, vključno z asistenco ob prihodu na delo in odhodu z dela. Obseg asistenc mora biti prilagojen potrebam vsakega posameznika, možnost za njeno ureditev pa vidimo v nastajajočem zakonu o osebni asistenci;
- obremenitev slepih in slabovidnih delavk, ki so poleg tega še matere, je zelo velika in včasih zahteva nečloveške napore. Pomemben korak k njihovi razbremenitvi bi naredili z vzpostavitvijo pravice do skrajšanega, šest urnega delavnika ob 100% nadomestilu izgubljenega dohodka;
- prav tako bi bilo potrebno zakonsko poenostaviti zapleteno prehajanje iz statusa dela nezmožnosti v status zaposlenosti in nazaj v morebitni status brezposelnosti in brezposelnemu slepemu ali slabovidnemu zagotoviti socialno varnost po prenehanju zaposlitve za določen čas;

- slepe in slabovidne ter delodajalce je potrebno redno seznanjati o možnostih, ki jih nudi zakonodaja;
- Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije naj z namenom motiviranja delodajalcev uvede posebna priznanja, namenjena delodajalcem, ki se bodo na področju zaposlovanja slepih in slabovidnih še posebej izkazali;
- povečati je treba zaposlenost slepih in slabovidnih znotraj ustanov, ki so namenjene slepim in slabovidnim osebam;
- k sodelovanju pri iskanju in zagotavljanju novih možnosti zaposlovanja je potrebno pritegniti Lions klube;
- slepi in slabovidni posamezniki, ki so na delovnem mestu najuspešnejši, bi se morali kot primeri dobre prakse predstaviti na seminarjih in posvetih kadrovskih delavcev;

Ob vsem tem pa ne gre pozabiti, da morajo slepi in slabovidni (p)ostati aktivni ter si pridobiti samozavest tudi glede lastne vrednosti in cene svojega dela.

[Na vrh](#)

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: **Preprečevanje nasilja v družini**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Državni zbor Republike Slovenije je v maju 2009 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja nasilja v družini 2009–2014 (Ur. l. RS, št. 41/2009 z dne 1.6.2009) kot strateški dokument, ki določa cilje, ukrepe in ključne nosilce politik za preprečevanje in zmanjševanje nasilja v družini v Republiki Sloveniji od leta 2009 do 2014. Temeljna cilja tega dokumenta sta povezati ukrepe različnih resorjev in zagotoviti učinkovite dejavnosti za zmanjšanje nasilja v družini, in sicer na ravni njegovega prepoznavanja in preprečevanja.

Nacionalni program temelji na sprejetem Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (Ur. l. RS, št.), ki poudarja tri temeljne namene:

- opredelitev nasilja v družini,
- določitev mreže organov in organizacij, ki obravnavajo primere nasilja v družini,
- določitev ukrepov za varstvo žrtev nasilja v družini.

Nasilje v družini zajema različne oblike: fizični (telesni) napad, prisiljevanje v spolne odnose, spolno zlorabo, posilstvo, grožnje, ustrahovanje, ekonomsko nasilje, opustitev dolžne skrbi oziroma zanemarjanje in podobno. Bistveno pri opredelitvi nasilja v družini je, da ena oseba zlorablja svojo (pre)moč nad drugo, s katero je ali je bila v posebnem duševnem razmerju. Ta njun čustveni odnos lahko izhaja iz sorodstvenih vezi ali partnerske zveze.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini namenja posebno varstvo in skrb naslednjim družinskim članom:

- mladoletnim družinskim članom (otrokom),
- starejšim osebam,
- invalidom,
- osebam, ki zaradi osebnih okoliščin niso sposobne skrbeti zase.

Nacionalni program opredeljuje strategije politik proti nasilju v družini po naslednjih sklopih:

- opredelitev problemov, vzrokov in rešitev glede nasilja v družini,
- odprava telesnega kaznovanja otrok in ponižujočega ravnanja z njimi,
- prijavljanje in obravnavo nasilja v družini,
- pomoč osebam z izkušnjo nasilja v družini,
- raziskovanje.

Posebno pozornost nacionalni program preprečevanja nasilja v družini posveča samemu izvajanju nacionalnega programa (podatki in kazalci, spremljanje, poročanje in informiranje, sredstva, posebni ukrepi). Konkretna naloge in dejavnosti za doseganje ciljev in izvajanje posameznih ukrepov bodo opredeljene v akcijskih načrtih, ki bodo izdelani vsaki dve leti ter bodo natančno določali časovne roke in izvedbene načine.

[Na vrh](#)

6. DOBRO JE VEDETI: **Literatura na internetu**

Avtorica: *Nina Schmidt*

Urednik Marino Kačič me je že pred časom prosil, da za RIKOSS napišem nekaj na temo dostopne literature na internetu. Pa je to zaradi moje porodniške malo dlje trajalo.

Z literaturo na internetu sem se namreč začela spoznavati, ko sem sprejela delovno mesto šolske knjižničarke na Zavodu za slepo in slabovidno mladino. Po poklicu sem likovna pedagoginja in knjige so moja prva, druga, tretja, no, četrta ljubezen pa res (mož in dva otroka). So pa pribežališče za vse hude ure s temi mojimi prvimi tremi ljubeznimi;-). Tipne slikanice pa me zanimajo že od zaključka srednje šole.

Delo v knjižnici, pomoč pri preoblikovanju učbenikov za slepe in slabovidne ter iskanje slovenske, predvsem strokovne literature, prilagojene naši šolski populaciji, me je postavilo na trdna, realna tla. Postavljala so se mi vprašanja: kako slepim in slabovidnim otrokom približati literaturo, kje in kako najti informacije za vse možne šolske seminarske naloge, če informacijski viri niso prilagojeni slepim in slabovidnim. Začela sem iskati alternative.

Internet omogoča ogromno. Samo znati je potrebno, pa saj se še kar naprej učim, na primer: od povečav besedila v PDF obliki lahko besedilo prekopiraš in prestaviš, računalniški program potem lahko to prebere, čeprav je res, da do tega z učenci še nismo prišli). Merilo pri iskanju dostopne literature preko interneta mi je bilo: (a) da je besedilo brezplačno in (b) da je besedilo berljivo (OCR) oz. se da z njim operirati (ker je na spletu še veliko skeniranih knjig v recimo gif formatu, s katero pa si ne moremo nič kaj dosti pomagati, če so črke slabe, s serifi, slika internetnim zmogljivostim primerna (beri slaba kakovost) in tako niti povečava za slabovidne nič ne pomaga, kaj šele slepim).

Tukaj predstavljam nekatere povezave

1. Začnimo na začetku knjig, pri Bibliji. Le-to lahko berete ali poslušate (a niso še vsi odlomki prebrani), na internetni strani

<http://www.biblija.net> oz. <http://www.biblija.net/audio/>,

kjer je Biblija razstavljena na posamezna poglavja, ki jih moraš klikniti. Naročiš se lahko tudi na »prebiranje« Biblije skozi leto, vendar ga ne priporočam, ker zelo zmedeno predstavi posamezna poglavja iz Nove in Stare zaveze hkrati (recimo malo Luke, malo Mojzesa in na koncu en Psalm).

2. Preko internetne strani NUK-a

<http://www.nuk.uni-lj.si/> (levo spodaj, digitalna knjižnica) lahko dostopate do več zanimivih portalov.

3. En je digitalna knjižnica Slovenije oz DLib,

<http://www.dlib.si/>

Le-ta omogoča enostaven brezplačen dostop do besedil ter slikovnih in zvočnih virov. Tam lahko prebirate članke izpred 50 let (avtorske pravice) in brskate po sodobnih znanstvenih člankih, ki jih lahko odprete v pdf ali html obliki. Naročite pa lahko tudi digitalne kopije knjig iz njihovih zbirk monografskih publikacij, natisnjenih med letoma 1501 in 1945, ki jih recimo še niso poskenirali. (RIKOSS bi tudi lahko bil tam. Potrebno se je le registrirati preko portala Svarog.) Recimo, da vas zanima časopis Vesna iz leta 1892. Poiščete ga v iskalniku ter odprete številko, ki vas zanima, v html formatu. Če vam nabor črk ne odgovarja, enostavno prekopirate tekst ter jih v domačem programu za urejanje besedil, spremenite. Večjo težavo boste imeli pri pregledovanju rokopisov, npr. Škofjeloškega pasiona iz leta 1721, ki ga odpre v programu FlashPageFlip, ki ne zazna črk (problem pa je tudi pri samem branju teh »krac«), možnost povečave pa je minimalna (na 1:1). Če pa vas zanima nek sodoben članek (trenutno do leta 2007) iz revije Psihološka obzorja, vam branje ne bo delalo toliko težav, ker je predstavljen v pdf formatu v črkah, ki so nam bolj domače, pa tudi v html. Kliknite na povezavo Zbirke in videli boste koliko sodobnih strokovnih revij se že nahaja v tem prostem pristopu. DLib zopet posodablja in v tem času, ko pišem, preverjajo beta verzijo sodobnejše različice.

3. Drug je Mrežnik

<http://www.nuk.uni-lj.si/nuk/mreznik.asp>

kjer imate nabor povezav do različnih bibliografskih zapisov, abstraktov (recimo ERIC na temo izobraževanja), urejenih po abecedi, tematiki in tipu vira. Če sledite povezavi, pa se prikaže podrobnejši seznam. Bližnjica odpre vir v novem oknu brskalnika in vaše iskanje se lahko začne. Pomemben je še režim dostopa, ki pove, od kod je možen dostop: npr. od kjerkoli s članskim geslom, z lokacij NUK in Univerze v Ljubljani ali samo iz NUK...

3. Tretji je Digitalna knjižnica Univerze v Ljubljani, oz. DiKul

<http://dikul.uni-lj.si>

omogoča študentom in zaposlenim na UL iskanje po več informacijskih virih in dinamične povezave do celotnih besedil. Oglasite se v knjižnici vaše fakultete oziroma oddelka ali tudi v NUK oziroma CTK, kjer bodo geslo vnesli v evidenco. Geslo lahko začnete uporabljati takoj po vnosu.

4. Pri iskanju strokovnih podatkov pa ne moremo mimo Wikipedije.

http://sl.wikipedia.org/wiki/Glavna_stran

spletne enciklopedije, ki nastaja s pomočjo prostovoljcev, kar pa tudi lahko pomeni, da je, kot sami pravijo, »dovzetna za netočnost in vandalizem.« A konec koncev je odlična odskočna deska pri raziskovanju nekega pojma. Ker je bilo v slovenski verziji Wikipedije leta 2008 obrazloženih šele 74200 gesel, je nujno poznavanje tujega jezika, saj nam že angleščina in nemščina odpirata prek pol milijona obrazloženih gesel.

Od tukaj naprej pa se začne moje raziskovanje svetovne internetne baze. Kar med drugim pomeni preusmeritev na angleško govorno področje.

5. Evropska knjižnica www.TheEuropeanLibrary.org

prinaša brezplačen vir povezav do 38 od 47 nacionalnih knjižnic po Evropi, ki ponujajo knjige, revije, časopise, rokopise, zvočne in video arhive. Recimo, če od tam dostopamo do slovenskih baz, nas bo večina povezav zopet pripeljala do DLib. Delno je prevedena v večino evropskih jezikov. Torej, odvisno od posamezne knjižnice, koliko besedila v celoti bomo našli. Verjetno pa boste vedno dobili vsaj povzetke.

6. Europeana, digitalna knjižnica Evrope, pa vam brezplačno ponuja vire v digitalizirani obliki (do sedaj 2 milijona). Zbirka evropske kulture, ne le knjižnic, temveč tudi muzejev, arhivov...

<http://www.europeana.eu/portal/>

Potem ko v osnovni iskalnik (jezik si lahko izberete, vendar vas opozarjam, da je to še beta verzija) vtipkate želeni iskalni niz, lahko nabor rezultatov zožite še po jeziku,

državi, datumu, dobavitelju (katera nacionalna knjižnica) ter tipu (recimo video, slika, tekst). Najdeno vam odpre v matičnem brskalniku zbirke (recimo v francoski Nacionalni knjižnici in seveda vse v francoščini).

7. <http://scholar.google.si/>

vam tudi omogoča brskanje po člankih in knjigah, a le nekateri/e so brezplačne.

8. Tar Heel Reader <http://tarheelreader.org/> ima zbirko brezplačnih enostavnih knjižic, primernih za otroke. V našem primeru pa tudi za začetnike predvsem angleškega branja, najdejo pa se tudi knjige v nemščini, francoščini, španščini, italijanščini, hebrejščini in japonščini. Možen je tudi sintetizator govora. Kako to zgleda? Iščeš po besedi ali pa izbereš področje, ki te zanima, na desni strani, kak drug jezik spodaj desno. Odpre se izbor priljubljenih knjig. Ko eno odpreš, se ti prikaže na levi možnost govora, na desni spodaj pa obračuš strani. Knjige so ilustrirane s fotografijami iz Flickr, kar pomeni, da prav vse tudi niso vedno primerne za vse starosti (po njihovo, sama še nisem prišla do tega problema).

9. Bralniki elektronskih knjig:

Amazon ponuja Kindle2, brezžično napravo (iste tehnologije kot telefon) za branje knjig, ki ponuja po novem tudi opcijo glasnega branja. Preko interneta naročiš knjigo (več kot 230.000 naslovov), surfaš po Wikipediji, blogih, internetnih časopisih... naprava pa ti lahko bere. Spreminjaš pa lahko tudi velikost pisave. Verjetno je kakovost branja podobna današnjim garminom, kamor lahko tudi naložiš knjigo in jo bereš. Ameriška slepa in slabovidna javnost zaenkrat še preizkuša, predvsem pa se že veselim razvoja te naprave (mislim, da se še ne da zamenjati pisave, povečati kontrasta oz. obrniti belo na črno).

Kindle trgovina ima več kot 230.000 knjig, poleg tega pa še časopise, revije in bloge. Hvalijo se, da karkoli naročiš, pride do tvoje naprave v 60 sekundah. Amazon pa ti plača internetno povezavo, če dostopaš do interneta kot preko telefona, a to je možno samo v ZDA, lahko pa dostopaš preko USB kabla, oz. brezžično, kot pri računalniku. Nanj pa lahko posnameš (download) tudi preko 50.000 naslovov zvočnih knjig iz naslednje povezave: <http://www.audible.com/>

Podobno napravo Kolibri ponuja tudi slovensko podjetje EPTS.

<http://www.kolibrionline.com/>

Enako kot Kindle2, nima osvetlitve in je zato branje podobno knjigi. Poslušas lahko glasbo, predvaja pa datoteke PDF, TXT, DOC, HTML, MP3, WOL, BMP, JPG.

Omogoča dvakratno povečavo in spremembo pisave. Tam imajo tudi zanimivo povezavo za brezplačne vsebine (datoteke, ki se jih lahko bere s pomočjo Kolibrija).

10. Online Books Page oz. <http://onlinebooks.library.upenn.edu/>

Ponuja dostop do branja knjig, ki so brezplačno dostopne na internetu.

11. Za malo avantgardnega branja, gledanja in poslušanja pa je tu:

<http://www.ubu.com/>

UbuWeb je popolnoma neodvisen vir, posvečen vsem tokovom avant-garde, etnopoetike in umetnosti nešolanih (outsider arts). Od bolj znanih stvari sem tam našla PDF skene Dada revije iz let 1917-1918 ter recimo film za televizijo edinstven govor Lacana z naslovom iz leta 1973, oboje v Francoščini. V Angleščini pa lahko poslušate intervju z Jacques Derrida O religiji iz leta 2002.

12. Internetni arhiv <http://www.archive.org/index.php> pa je krona vseh strani. Je neprofitna rastoča knjižnica internetnih strani in drugih kulturnih artefaktov v digitalni obliki. Tam najdete filme, arhiv žive glasbe, audio knjižnico, tekste... . Knjižnico je sestavil s pomočniki Brewster Kahle in njegov govor o tem lahko poslušate, ogledate na prav tako odlični internetni strani,

13. <http://www.ted.com/>, ki pa je nekakšna knjižnica novih idej (navdihujoči govori na različne teme posneti s kamero), zbirka predavanj znanih umetnikov, znanstvenikov, osebnosti. TED (technology, entertainment, design) združuje ta tri področja (in še več) na letnih konferencah, kjer so posamezni videi tudi posneti.

14. Večino tovrstnih informacij dobim preko NUKa in preko e-časopisov:

- o Lighthouse International <http://lighthouse.org/> , ki je neprofitna organizacija posvečena ohranjanju vida in nudenju drugih rehabilitacijskih servisov, ki pomagajo ljudem vseh starosti, da premagajo izzive ob izgubi vida.
- o Bridge School <http://www.bridgeschool.org/>, šola za otroke z večjimi govornimi in fizičnimi motnjami.
- o National Federation of the Blind <http://www.nfbnet.org/> oz. bolj točno <http://www.nfbnet.org/mailman/listinfo> , kjer se dostopa do vrsto informacij preko seznama e-poštne informacij.

Kakovost brezplačnih knjig je seveda na trenutke vprašljiva, a podarjenemu konju se ne gleda v zobe, ali pač? Ko bo enkrat vse dosegljivo brezplačno, bo kakovost še bolj variirala in bomo imeli tudi na kakovostni strani še več ponudbe.

15. Če pa nimate časa brati, tako kot ponavadi jaz, pa nam ostane kak knjižni blog:

<http://knjiznica-ljubljana.blogspot.com/>

ter spletna različica revije Bukla

<http://www.bukla.si/>

Pa to ni še konec, veselim se že vaših odkritij in upam, da mi jih sporočite, da bomo skupaj dopolnjevali naprej seznam dostopnih knjig in druge literature.

[Na vrh](#)

7. TESTIRALI SMO: **Test prenosnih snemalnikov**

Radio študent Kult media: Ljubljana 25.02.2009

Avtor: *Blaž Petrovič*

Na testu prenosnih snemalnikov, ki se je izvajal v studiju radia študent, pod okriljem projekta kultmedia, smo bili prisotni: Bogdan Saksida, Borut Merič, tonski tehnik Gregor Kastelic in moja malenkost Blaž Petrovič. Odločili smo se, da za projekt kultmedia in tudi za slepe napišem neko osnovno predstavitev in različne značilnosti modelov, ki smo jih testirali.

Testirali smo nekaj prenosnih snemalnikov, ki jih radijci uporabljajo pri svojem delu, v glavnem na terenu, za terenska snemanja intervjujev, konferenc, raznih govorov, včasih tudi koncertov. Testirali smo nekaj zadnjih popularnih modelov, ki se jih da kupiti tudi pri nas. Testirali smo naslednje snemalnike znanih svetovnih proizvajalcev: yamaha pockettrack 1 g, tascam dr 1, marantz pmd 620 in ediol r 09 hr. Medsebojno se razlikujejo po različnih funkcijah: namenu uporabe, vgrajenem notranjem zvočniku za lažjo kontrolo posnetega materiala, bolj ali manj kvalitetni izdelavi, uporabnosti za slepe z vgrajenimi toni tipk, različnem načinu napajanja bodi si z notranjo vgrajeno baterijo, ali z običajnimi AA baterijami, ki jih lahko sami zamenjamo, notranjem ali zunanjem spominu, možnosti priklopa zunanjega mikrofona, boljšem ali slabšem predojačevalcu in seveda kakovosti zvoka, ki igra, vsaj zame osebno, najpomembnejšo vlogo. Vsak od snemalnikov ima vgrajen tudi notranji ali interni mikrofona, snemajo na sd kartice ali notranji vgrajen spomin in vsi snemajo v običajnem wav formatu, ali mp3.

Za relavanten test kakovosti zvoka posameznega snemalnika smo preko linijskega vhoda, ki ga vsak od naštetih snemalnikov ima, s cd plošče posneli določeno skladbo. Pri vseh snemalnikih smo uporabili isto skladbo, ki smo jo zaradi lažje opaznosti razlik iz vsakega snemalnika posneli na istem tonskem nivoju. Ko smo začeli poslušati rezultate snemanja, smo hitro opazili slišne razlike. Vsi, ki smo test poslušali, smo se hitro strinjali z dejstvom, da nam je bil zaradi najboljše kakovosti zvoka od vseh naštetih najbolj všeč marantz pmd 620. V podrobnejša tehnična preučevanja, uporabnost za slepe, ali razporeditve tipk se nisem spuščal, zato vam bom opisal samo glavne značilnosti posameznega snemalnika.

Tascam dr 1: Zunanji spomin, nekoliko večji, vgrajena baterija, možnost priklopa zunanjega studijskega mikrofona in 2 interna vgrajena mikrofona. Zvočno povprečen, za slepe težko uporaben, ker nima nobenih specifičnih piskov tipk, s katerimi bi si lahko pomagali, nima vgrajenega zunanjega zvočnika za lažjo kontrolo in tudi zaradi vrtečega navigacijskega gumba, ki ima premajhen razpon med posameznim menijem, tako da se lahko zgodi, da se zaradi zelo majhnega razpona vrtečega

gumba pomaknemo predaleč od zelenega. Ker slepi ponavadi tam, kjer nimamo drugih možnosti, štejemo pritiske tipk, nas tu lahko zelo hitro zmede omenjena vrteča tipka. Ker se vrti, korakov ne moremo šteti, če pa jo prehitro zavrtimo, pa se že pomaknemo predaleč in ne vemo več, kje smo ostali.

Edirol r 09 hr: Zunanji sd spomin, slepim zelo prijazen, tipke zelo dobro razločne in logično ločene, zvočno povprečen (meni se je zdel nedinamičen), zelo dobra lastnost je ta, da ima vgrajen interni zvočnik za lažjo kontrolo posnetega materiala, napajata ga dve AA bateriji.

Yamaha pocket track 1 g: Vgrajen interni spomin 1 g, napaja se preko interne baterije, zelo majhen, lahko se uporablja tudi kot USB ključ, vgrajen zvočnik, zvočno vsaj zame ne dovolj kvaliteten (preveč šumov v ozadju), vgrajen interni zvočnik, vgrajeni odlični piski tipk (za vsako tipko drugačen ton), kar se mi zdi izredno uporabno za slepe.

Marantz pmd 620: Zunanji sd spomin, slepim zelo prijazen zaradi razporeditve tipk, zvočno najkvalitetnejši od vseh naštetih, vgrajen interni zvočnik, napajata ga 2 AA bateriji.

Namembnost uporabe:

Tisti pregovor malo denarja, malo muske, še vedno drži. Žal pa se to sploh, na avdio področju, najbolj izkaže za resnico, odvisno je samo od zahtev ali želja posameznika. To se je izkazalo tudi pri primerjavi edirola in marantza. Vsi snemalniki posnamejo, predvidevam da zaradi vgrajenih slabih predojačevalcev, nek šum, ki se ga je pozneje težko znebiti. Vse pa je odvisno od namena uporabe. Če bomo snemali nek govor, vendar pa za nas ne bo na prvem mestu pomembno, da je posnet v vrhunski studijski kakovosti, temveč bo šlo bolj za razumljivost povedanega, bo vsak od naštetih snemalnikov zadostil našim zahtevam. Omenjeni snemalniki se nikakor ne morejo primerjati z diktafoni, ki so izključno namenjeni snemanju govora in tam je vsebina pomembnejša od same kakovosti posnetega. Zato se, žal, za malo denarja veliko muzike ne da dobiti. Odvisno je seveda od želja, zahtev in potreb posameznika. Zame osebno je kakovost zvokana prvem mestu. Z avdijem se ukvarjam že nekaj let in so mi izkušnje, ki sem si jih nabral v tem času, zelo dragocene. Sam rajši poslušam posnetek s šumom, pa da ima boljši frekvenčni razpon, lepšo dinamično odzivnost in jasnejšo zvočno sliko. Tako je bilo tudi v primerjavi med marantzom in edirolom. Edirol je imel veliko manj šuma, je pa bil dinamično, po odzivnosti, slabši od marantza. Tascam pa je bil nekje vmes. Šuma ni imel, je pa zato precej težko uporaben za slepe. Tako da, kjer so plusi, so tudi minusi, in obratno. Mislim, da sta tako marantz kot edirol dobra izbira, komur pa so toni tipk in majhnost pomembnejši od kakovosti, naj si kupi yamaho.

Cenovno so vsi snemalniki v približno istem rangu. Stanejo nekaj več kot 300 eur, cene so približne, odločitev pa vaša!

Veliko užitkov vam želim pri snemanju in poslušanju ter čim lažji uporabi! Za dodatne informacije sem vam na voljo preko e-pošte blaz.petrovic@telemach.net

[Na vrh](#)

8. NAMIGI IN NASVETI: **Posodabljanje računalniških programov, Pretvorite PDF dokument v Word**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Posodabljanje računalniških programov

Marsikdo si želi, da bi imel najrazličnejše programe, ki jih ima v svojem osebnem računalniku, posodobljene in to čimprej, ko so posodobitve objavljene na spletnih straneh. Brskanje po spletu za najnovejšimi posodobitvami našega programja pa je za slepe in slabovidne zelo otežkočeno in zamudno, mnogi pa se pri takšnih opravilih niti ne znajdejo.

Za takšne uporabnike osebnih računalnikov obstaja odličen program, ki programje avtomatsko posodablja takoj, ko je to le mogoče. Takšen program pa bo seveda prišel zelo prav tudi tistim, ki se na posodabljanje programov sami sicer dobro spoznajo, jim bo pa to skrb in delo zelo olajšal.

Program UpdateStar, ki je brezplačen, dnevno preveri okrog 2,5 milijona programov in te podatke shranjuje v svojo bazo. Nameščen UpdateStar pregleda, katere programske vsebine imate naložene in vam redno javlja, če je za katerega od nameščenih programov izšla nova verzija. Ob namestitvi novih programov UpdateStar seveda začne avtomatsko skrbeti tudi za njihovo posodabljanje. Namen UpdateStara, ki teče v ozadju in ne porabi veliko delovnega pomnilnika, je olajšati delo pri posodobitvah programskih vsebin, ki jih uporabljate. Predvsem pa vam skrajša čas za nepotrebno iskanje na spletu, saj preprosto stisnete na gumb "download" in že vas preusmeri na stran, kjer si lahko snamete najnovejšo različico programa.

Nekaterim pa bodo prišle prav tudi druge funkcije programa UpdateStar. Program namreč omogoča tudi podaljševanje licenc, kupovanje plačljivih programov in kot odličen se izkaže tudi za hitro preverjanje verzije določenega programa.

V najnovejši različici program UpdateStar sedaj ponuja tudi predpripravljene pakete, ki se enkratno izkažejo pri še praznemu računalniku. Zaenkrat ponuja pakete "Windows Starter Pack" (spletni brskalnik, e-mail odjemalec, OpenOffice,...) "Security Starter pack" (vsi potrebni programi za zaščito računalnika), "Browser, Player & Viewer Pack" (vse za splet in video), ki omogočajo, da hitro dobite vse programe, ki jih bo vaš novi računalnik potreboval. In najboljše pri teh paketih? Vsebuje samo programe, ki so neplačljivi.

Program UpdateStar si lahko brezplačno snamete na naslovu: <http://client.updatestar.com/en/download/> .

Povezava: <http://www.updatestar.com>

Vir: <http://www.racunalske-novice.si/>

Pretvorite PDF dokument v Word

Mnogi slepi in slabovidni na svojih računalnikih lažje berejo datoteke v formatu Microsoft Word kot v formatu PDF. Za nekatere so datoteke v formatu PDF na njihovih računalnikih celo povsem neberljive. Marsikomu bi zelo prišlo prav, če bi lahko PDF, ki ga je prejel, pretvoril v format Word, saj bi datoteko le tako lahko prebral, pa še urejati jo je mogoče.

Za pretvorbo datotek PDF v Word obstajajo različni programi, tudi zelo dragi, ki so že profesionalni. Za le občasne potrebe po takšni pretvorbi so pa povsem ustrezni in dovolj kvalitetni različni brezplačni programi.

Ena takšnih brezplačnih možnosti pretvorbe PDF v Word je na spletni strani <http://www.pdfword.com>, kjer se nahaja aplikacija [PDF to Word](#). Gre za spletno storitev, ki bo opravila pretvorbo PDF v Word popolnoma brezplačno.

Postopek obsega tri korake, ki so na spletni strani lepo označeni:

- V 1. koraku (Step 1) kliknemo gumb Prebrskaj in poiščemo oz. izberemo v našem računalniku datoteko PDF, ki jo želimo pretvoriti v Word.
- V 2. koraku (Step 2) izberemo želeni format, v katerega naj bo izbrana datoteka PDF pretvorjena: Word ali RTF (Rich Text Format).
- V 3. koraku (Step3) v okence vpišemo naš e-poštni naslov, na katerega bomo čez čas (običajno že čez nekaj minut) prejeli e-pošto, ki bo v priponki vsebovala pretvorjeno datoteko.

Priporočljivo je, da v 2. koraku izberemo format Word in ne RTF, saj bo v Wordu pretvorjena datoteka veliko bolj podobna originalni PDF postavitvi. Končna podoba pretvorjenega dokumenta bo tudi sicer lahko bolj ali manj različna od originala (na to vpliva vsebina dokumenta, sama postavitev, količina slik idr.). Zagotovo pa bo pretvorba datotek PDF z besedilom v Word na predlagani način dovolj kvalitetna in bo povsem zadovoljila naše potrebe.

Povezava: <http://www.pdfword.com/>

[Na vrh](#)

9. OGLASNA DESKA: **Priporočila in smernice za izdelavo mobilne spletne strani**

Avtor in sodelavec: *Davor Krajec*

Aktualni statistični indikatorji nam kažejo, da rast vsesplošne rabe svetovnega spleta v globalnem merilu presega magično mejo milijarde uporabnikov. Prav tako informacijsko visoko osveščena Slovenija že presega množico milijona aktivnih uporabnikov, med katere spadamo tudi slepi in slabovidni. Neusahljiv potencial spleta bo nenehno skrbel za rast števila uporabnikov do trenutka, ko bo svet v vsej svoji mogočnosti postal globalno povezana entiteta. Infiltracija spleta bo dosegla status našega najzmogljivejšega orodja za zadovoljevanje raznih potreb.

Tradicionalna uporabniška izkušnja rabe spleta preko stacionarnih in prenosnih računalnikov z vse večjo intenzivnostjo prehaja v svojo podmnožico, preoblečeno v novo uporabniško izkušnjo, poimenovano mobilni splet. Razširjenost žepnih pametnih elektronskih sivih celic v obliki mobilnih telefonov je dosegla raven integracije v posameznikov vsakdanjik v takem obsegu, da enostavno ni več človeka, ki bi lahko shajal brez njega. To dejstvo seveda ni ostalo skrito budnim očem podjetnih umov, ki v zakulisju vztrajno preučujejo novo ciljno tržno množico ter že razvijajo napredne storitve, katerih dobrine bomo zdajci okusili. Nisem pa povsem prepričan da se ljudje zavedajo trenutne stopnje uporabniške izkušnje, ki se ilustrativno identificira z uporabniško izkušnjo svetovnega spleta v letu 1998. Le leto pozneje je svetovni splet doživel veliki »bum« prehoda v »mainstream«.

V maju daljnega leta 1999 je svetovni splet dobil prve mednarodne smernice razvoja univerzalno dostopnih spletnih strani, poimenovanih z Web Content Accessibility Guidelines 1.0, ki so bile v veljavi vse do 11. decembra 2008, ko smo končno dočakali nov de facto standard WCAG 2.0. Novi standardi so zahvaljujoč obsežnim testiranjem postali kompaktni, logično strukturirani v 12 temeljnih smernic razdeljenih v štiri uporabnostne principe. V okviru vsake smernice so podrobno predstavljene tehnike s primeri dobrih praks. Vsi posamezniki, željne spoznavanja novih standardov WCAG 2.0, so vabljeni k obisku spletne povezave: <http://www.w3.org/WAI/WCAG20/glance/>.

Vse premalo pa je storjenega na promociji novih standardov. Poslužiti bi se bilo treba odmevnih medijskih kampanj in predstaviti vsesplošne koristi upoštevanja novih smernic. Navsezadnje ne gre za pristope, ki zahtevajo dodatna finančna sredstva, gre za odprtost spletnih razvijalcev in pripravljenost kreiranja splošne družbene koristi, ki bi jim v končni fazi postregla s profitom. Na mednarodnem trgu ustvarjalcev programske opreme, namenjene razvoju spletnih strani, je vspodbudno dejstvo, da so WCAG 2.0 standardi postali integralni del programske opreme, kot del modula, ki omogoča testiranje skladnosti s smernicami. Vprašanje je le, koliko spletnih razvijalcev se poslužuje te možnosti v slovenskem prostoru.

Relativno solidno pokrito področje univerzalne spletne dostopnosti se v svetu mobilnega spleta srečuje s precejšnjim kaosom, kjer uporabnik dobi občutek, kot bi ugriznil v nedozorel sadež.

Problematika mobilnega spleta

Večina spletnih strani je razvita z namenom prikaza na običajnem računalniškem zaslonu. Za pravilen prikaz poskrbijo eni bolj drugi manj dodelani spletni brskalniki. Uporabniška izkušnja Prikaza na zaslonu mobilnega telefona pa je vse prej kot zadovoljujoča. Spletne strani se ne prikažejo v obliki, ki jo uporabnik pričakuje. Majhni zasloni uspejo prikazati le delček celote, nenehno je treba uporabljati pomikanje levo in desno, kar marsikoga odvrne od nadaljnje uporabe. Prikaz slik velikokrat prekrije temeljne predele spletne strani, npr. navigacijo, iskalno polje. Pri uporabnikih z okvaro vida je mentalna slika spletne strani povsem porušena.

Vnos teksta preko mobilnika je precej okorna operacija, saj ni na razpolago tipkovnice v polni velikosti in funkcionalnosti. Že pri vnosu malce daljših spletnih naslovov lahko porabimo precej časa, da jih pravilno vpišemo. Izpolnjevanje in potrjevanje spletnih obrazcev lahko postane pravi podvig, po eni strani zaradi nepreglednosti, po drugi strani pa zaradi nejasnega sosledje polj. Slaboviden uporabnik je dobesedno zgubljen in enostavno opusti izpolnjevanje.

V mobilnem spletu je prenos podatkov plačljiv in kaj hitro se zgodijo scenariji z nepredvidenimi zneski računov ob koncu meseca. Šteje vsaka slika, reklamni napis, multimedijška vsebina. Posebej precenjena se uporaba mobilnega spleta kaže pri gostovanjih v tujih omrežjih.

Uporabniki mobilnega spleta si absolutno ne želijo obsežnih, posledično počasnih spletnih vsebin. V večini primerov imajo jasen cilj pri njegovi uporabi. Informacija naj bi bila hitro dostopna, brez premagovanja množice povezav do končne informacije.

Problematiko mobilnega spleta navsezadnje predstavlja tudi pisana množica raznoraznih mobilnih naprav, od katerih vsaka po svoje uspe prikazati svetovni splet. Tako ponovno prispemo do ugotovitve, da brez standardizacije razvoja mobilnih spletnih strani ne bomo prišli prav daleč. Zavedajoč se navedenega, so bile julija 2008 v okviru konzorcija WAI - Web Accessibility Initiative objavljene prve mednarodne smernice razvoja za mobilni splet MBWP 1.0 - Mobile Web Best Practices, ki v sinergiji z WCAG 2.0 ponujajo skupek trenutno najbolj doslednih vodil, ki lahko privedejo do uporabniške izkušnje, znane iz tradicionalne rabe spleta. V okviru MBWP 1.0 je osnovana tudi priporočena temeljna osnova za zagotovitev zadovoljive uporabniške izkušnje. Poimenovali so jo Default Delivery Context – DDC, ki predlaga naslednje:

- priporočljiva širina zaslona 120 px,
- privzet označevalni jezik XHTML Basic 1.1,
- znakovna tabela UTF-8,
- slikovni formati JPEG, GIF 89a,
- barvna paleta minimalno 256 barv,
- maksimalna velikost posamezne strani 20 kb,
- podpora stilskim predlogam CSS,
- protokol HTTP 1.0 ali 1.1,
- brez podpora skriptam z odjemalčeve strani.

Zgoraj navedene karakteristike DDC zvenijo precej tehnično, marsikomu nerazumljivo. Namenjene so zgolj predstavitvi in morebitnemu osveščanju dotične strokovne javnosti.

Iz povsem svoje uporabniške izkušnje v mobilnem spletu sem prišel do dodatnih priporočil, ki so skladna z MBWP 1.0. Treba je minimalizirati število slikovnih elementov. Če se izkažejo kot nujno potrebni, jih je treba opremiti z ALT atributom, tako da je pomen slike razumljiv tudi uporabnikom z okvaro vida. Slikovni elementi naj bodo v kontekstu z vsebino. Uporaba slik, kot ozadja spletne strani je skrajno nepriporočljiva. Velikost posamezne slike naj ne presega 100 px. Velikosti slik morajo biti definirane v izvorni kodi. Pri uporabi stilskih predlog je treba zagotoviti konsistenten prikaz spletnih strani tudi brez njih. Uporabniški vmesnik je treba razviti za doseg maksimalne berljivosti. Prikaz vsebine naj bo v enostolpčni obliki z logičnim sosledjem elementov mobilne spletne strani. Vsebini je smiselno dodeliti levo poravnavo. Razvijalci naj za potrebe razvoja mobilnih spletnih strani ne uporabljajo: tabel, pop-up sporočil, okvirjev, slikovnih zemljevidov in dinamičnih elementov, ki zahtevajo uporabo tipkovnice in miške.

Odslikava trenutnega stanja mobilnega spleta jasno kliče k sistematičnemu pristopu in standardiziranemu razvojnemu postopku. Po napovedih Juniper Research bo trg mobilnega spleta iz trenutne vrednosti 5.5 bilijona dolarjev v letu 2013 dosegel vrtočljivo vrednost 24 bilijonov dolarjev. To je še dodaten argument, ki potrjuje dejstvo, da bo mobilni splet v prihodnjih letih postal vsaj tako pogosto uporabljen, kot običajna oblika spleta. Navsezadnje ne gre spregledati mlade generacije, ki že veselo koristi storitve mobilnega spleta druge generacije, kjer so soudeleženi kot kratorji vsebine. Gonilna sila mobilnega spleta bodo/so socilana omrežja, neposredno sporočanje, geo storitve in postopno se jim bodo pridružile storitve javne uprave ter, kot pika na i, volitve preko mobilnika, ki so v napredni Estoniji že del prakse.

Mobilni splet ima zagotovljeno prihodnost. Vprašanje je le, če bomo njegove dobrine lahko enakovredno koristili tudi uporabniki z okvaro vida.

Viri:

1. <http://www.w3.org/WAI/intro/wcag.php>
2. <http://www.ris.org/>
3. <http://juniperresearch.com/shop/viewreports.php>
4. <http://www.codefactory.es/en/>

[Na vrh](#)

10. NOVIČKE: Google se podaja v e-knjige, Pripomočki za slepe in slabovidne; Zoom-Ex, Zoom-Extra, EyePal in Graduate, Amebis Besana– pregledovalnik slovenskih slovničnih napak, Goljufije na Bolha.com

Avtor in sodelavec: *Robert Hrovat Merič*

Google se podaja v e-knjige

Google je potrdil govorice, da nameravajo do konca leta vpeljati novo storitev, s katero bodo lahko založniki prek spleta prodajali knjige v elektronski obliki, uporabniki pa bodo lahko iskali po vsebini prek običajnega spletnega iskalnika. Google želi s tem okrepiti svoja prizadevanja za odprto platformo na področju elektronskih knjig, čeprav nova iniciativa ni neposredno povezana s predhodnimi projekti, denimo optičnim branjem obsežne knjižnice knjig v javni lasti.

Google naj bi zgradil digitalni ekosistem za elektronske knjige, ki jih bo mogoče kupiti in pregledovati na različnih napravah, od osebnih računalnikov, mobilnih telefonov do specializiranih bralnikov za knjige. S tem več kot očitno ciljajo na Amazon.com in njihov uspešni bralnik Kindle, za katerega je danes na voljo že več kot 280.000 naslovov. Za zdaj pa še ni jasno, kako bo nova storitev zgrajena, saj viri iz družbe trdijo, da v podjetju ne poteka noben razvoj specifičnih bralnikov, ki bi pripeljal do naprav, kakršna je Amazon Kindle.

Vir: Revija Monitor

Pripomočki za slepe in slabovidne: Zoom-Ex, Zoom-Extra, EyePal in Graduate

Vsi ti tehnični pripomočki so med seboj podobni, vendar se razlikujejo po funkcionalnosti, ki jo ponujajo. Po obliki je na primer skener lahek in enostaven za uporabo. Kamera visoke ločljivosti omogoča hitro in natančno zajemanje gradiva. S pomočjo programske opreme Zoom-Office, ki je nameščena v računalnik in je sestavni del naprave omogoča slepim in slabovidnim osebam branje poljubnega besedila in poljubne dolžine na zaslonu računalnika ali brajevem zaslonu / vrstici. Hitrost optičnega branja, je do 20 strani na minuto. Tekst se lahko postavi v 4 različne oblike: v stolpec, v stolpec z vmesnimi črtami (črte na odstavkih), vrstico ali

besedo. Napravo upravljate z različni kombinacijami tipk na računalniku. Zoom-EX ima naslednje funkcije: povečava/pomanjšava, izbira barve besedila ter barve ozadja, vrtenje slike, hitrost pomikanja besedila, itd.. Največja posebnost Zoom-Ex je v tem, da se skenirano besedilo lahko pretvori v zvočno datoteko, kar pomeni, da računalnik bere skenirano besedilo s pomočjo računalniške sinteze govora v različnih jezikih. Zvočno datoteko je možno shraniti v MP3 datoteko in naložiti na Mp3 predvajalnik ali posneti na CD. Tekstovno datoteko je prav tako mogoče shraniti in obdelati z urejevalnikom besedila. Za ljudi z disleksijo je uporabna funkcija, kjer se besedilo na zaslonu pomika, trenutno brana beseda je poudarjena, istočasno pa je besedilo brano v zvočni obliki (TTS-text to speech).

Zoom-Extra je v osnovi enak aparat kot Zoom-Ex s tem, da mu je dodana kamera za daljavo. Poleg glavnih svetovnih jezikov (angleški, nemški, francoski, ...) je aparat ustrezno opremljen tudi za branje slovenskega jezika.

Podobne lastnosti veljajo tudi za EyePal, ki je namenjen slepim uporabnikom, s tem da se besedilo ne prikazuje na zaslonu, temveč ga program pošilja na brajev zaslon / vrstico.

Graduate (pripomoček za slabovidne) pa je idealna rešitev namenjena predvsem šolarjem, dijakom in študentom. Namenjen je priklopu na prenosni računalnik, tako se oboje enostavno prenaša. Povečava je do 50x, upravljanje je s tipkami na tipkovnici. Slika se lahko shrani v računalnik za kasnejšo uporabo. Besedilo je možno brati v umetni kontrastni pozitivni ali negativni sliki. Ista kamera se lahko uporabi tudi za daljavo na primer za gledanje na tablo. Napajanje je preko USB priključka, tako da ne potrebujete posebnega napajalnika, kar poveča prenosnost naprave ter neodvisnost od električne energije.

Zastopnik za te tehnične pripomočke je podjetje DIOPTA, tel.: (01) 519 81 48 ali GSM: 041 730 590.

Vir: Robert Merič

Amebis Besana– pregledovalnik slovenskih slovničnih napak

Amebis Besana je programski pripomoček, ki odkriva slovnične in slogovne napake v slovenskih besedilih in največkrat tudi predlaga, kako jih popraviti. Ob tem prikaže tudi razlago, kaj naj bi bilo narobe. Besano je možno uporabljati na dva preprosta načina: kot samostojen računalniški programček za pregledovanje slovničnih napak v poljubnem slovenskem besedilu, ali pa kot del pregledovalnika besedil (črkovalnik) v urejevalniku besedil Microsoft Word. V slednjem primeru se integrira v omenjen program in ga s pritiskom na F7 uporabljamo tako, da se pokaže okence s stavkom, v katerem se nahaja napaka, pojasnilo o napaki in predlog za popravek. Če se strinjamo s predlogom za popravek, samo kliknemo na gumb spremeni (ali alt+s, ali alt+a) in program nadomesti napačno natipkano besedo s pravo. V primeru, ko gre za slovnične napake, pa moramo predloge programa vtipkati in klikniti na gumb spremeni.

Čeprav program še ne more odkriti prav vseh napak, ker nekatere izhajajo iz pomenske ravni, pa omogoča, da besedilo hitro in enostavno popravimo do stopnje, ko je dovolj korektno, da ga oddamo. Če želimo, da bo povsem slovnično urejeno, pa gremo še enkrat ročno skozi besedilo in popravimo morebitne napake. V tem primeru jih bo neprimerno manj, kar nam pohitri in poenostavi delo. Toliko bolj to velja za slepe ali slabovidne, kjer je pregledovanje besedil počasno in naporno delo. Enako to velja za tiste, ki slovnično niso najbolj vešči. Vsi pa vemo, da če oddamo besedilo, ki ni tipkarsko in slovnično urejeno, zgleda kot da bi hodili po svetu strgani in umazani.

Več informacij dobite na spletni strani Amebis iz Kamnika (spodnji link), ali na telefonu 01 / 831-0580, ali po e-pošti: info@amebis.si

Vir: <http://besana.amebis.si/>

Goljufije na Bolha.com

Goljufi iz tujine iščejo svoje žrtve tudi na slovenskem posredniškemu portalu Bolha.com. S ponarejenimi sporočili banke svojo žrtev prepričajo, da so dogovorjeni znesek plačali, zato žrtev predmet prodaje odda na pošti, plačila zanj pa na koncu ne prejme. SI-CERT je v preteklih mesecih obravnaval več med seboj zelo podobnih primerov, zato vsem prodajalcem na Bolha.com svetujejo veliko mero previdnosti pri ponudbah iz tujine.

Na goljufije je opozoril SI-CERT, slovenski center za posredovanje pri internetnih incidentih, ki deluje v okviru Akademске in raziskovalne mreže ARNES. Njegova naloga je koordinacija reševanja omrežnih varnostnih incidentov, strokovna pomoč pri incidentih in obveščanje širše javnosti o aktualnih varnostnih problemih.

Vir: Računalniške novice

[Na vrh](#)

=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva.

Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave. V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo ali je ne bi želeli več dobivati, vas prosimo, da nam sporočite in IZBRISALI vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, [pišite na uredništvo](#).

© 2002-2009, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)